

Podrobné informácie o ochorení nájdete v patientskej príručke Európskej spoločnosti medicínskej onkológie (ESMO) uverejnenej na webovej stránke Národného onkologického inštitútu v časti Pacient <http://www.noisk.sk/pacient/onkologicke-ochorenia> alebo priamo tu:

Na www.noisk.sk môžete získať viac potrebných informácií o onkologických ochoreniach aj prevencii, vrátane onkologických skríningových programov.

Národný onkologický inštitút bol zriadený Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky. Je odbornou platformou podporujúcou napĺňanie Národného onkologického programu a slúži odbornej i laickej verejnosti.

LIGA PROTI RAKOVINE

Onkoporadňa

Na **bezplatnej** linke **0800 11 88 11** sú Vám k dispozícii skúsení odborníci-lekári, psychológovia, výživoví asistenti, sociálno-právni poradcovia. Sú pripravení Vám poradiť a pomôcť s Vašími konkrétnymi otázkami. Vaše dotazy môžete zasielať i mailom na poradna@lpr.sk. Rozpis časov služieb jednotlivých odborníkov na každý deň nájdete na www.lpr.sk/poradna.

Sieť onkopsychológov

Naprieč Slovenskom je Vám k dispozícii približne 20 psychológov, ktorí ponúkajú **individuálne príp. skupinové poradenstvo** a terapiu počas liečby a po nej. Kontakty na onkopsychológov v daných mestách nájdete na www.lpr.sk/siet-psychologov.

Centrá pomoci LPR

Pre onkologických pacientov ponúkame v Centrách pomoci v Bratislave, Košiciach a Martine rehabilitácie, pohybové a voľnočasové aktivity a vzdelávacie kurzy.

Rodine či blízkym onkologického pacienta individuálne poradíme. Organizujeme edukačné prednášky pre širokú verejnosť, ktorá sa chce dozvedieť viac o onkologickom ochorení a prevencii.

Viac informácií o bezplatných programoch Ligy proti rakovine určených pre onkologických pacientov a ich rodiny môžete nájsť na www.lpr.sk

Túto brožúru sme pripravili v spolupráci s:

<http://www.noisk.sk>

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

www.health.gov.sk

Lokálne pokročilé ochorenie

Liečba lokálne pokročilého ochorenia je ožarovanie (*rádioterapia*). Na zlepšenie jej účinku sa pridáva 1x týždenne malá dávka chemoterapie.

Pacientky absolvujú kombináciu vonkajšieho ožarovania (*externej rádioterapie*) a vnútorného ožarovania (*tzv. brachyterapie*), kedy sa v krátkodobom umelom spánku (*anestéze*) dočasne zavádza rádioaktívne zrníčko cez vodiče priamo do nádoru, pričom **výhodou je menší nežiaduci vplyv na okolité zdravé orgány**.

Vzdialené metastázy

Ochorenie so vzdialenými metastázami sa **lieči paliatívnou chemoterapiou, niekedy v kombinácii s biologickou liečbou**. V prípade krvácania či bolesti je možné tieto ťažkosti zmierniť paliatívnym krátkym ožarovaním.

Návrat ochorenia

Môže byť miestny – v oblasti malej panvy alebo vzdialený – keď vzniknú metastázy.

Pri miestnom návrate sa zvyčajne postupuje podľa predchádzajúcej liečby. Robí sa chirurgické odstránenie postihnutých orgánov v malej panve – tzv. exenterácia malej panvy. Okrem maternice, vaječníkov, lymfatických uzlín sa odstraňujú aj okolité orgány (*močový mechúr, konečník*). **Rozsah operácie závisí od miesta a veľkosti návratu ochorenia**. Niekedy je možné ožarovanie, ak sa predtým nepoužilo.

V prípade vzdialených metastáz sa použije paliatívna chemoterapia, prípadne v kombinácii s biologickou liečbou.

Sledovanie po liečbe

Frekvencia sledovania pacientky v závislosti od štádia ochorenia

každých 3 – 6 mesiacov
prvé 2 roky po liečbe

každých 6 – 12 mesiacov
ďalšie 3 roky

potom v ročných intervaloch

V prípade potreby sa robia **kontrolné krvné a zobrazovacie vyšetrenia**.

Veľkou oporou pre pacientov a ich rodiny sú podporné skupiny, ktoré im môžu pomôcť lepšie pochopiť onkologické ochorenie a naučiť sa, ako sa vyrovnávať so všetkými úskaliami choroby, od diagnózy až po dlhodobé fyzické a emocionálne dôsledky ochorenia a prebehnutéj liečby.

LIGA PROTI RAKOVINE

RAKOVINA KRČKA MATERNICE

Stručná definícia ochorenia

Ide o zhubné nádorové ochorenie tkanív krčka maternice a štvrté najčastejšie onkologické ochorenie žien na svete.

Ročne sa zistí približne u 600 žien na Slovensku a približne 220 žien naň ročne zomiera. Vrchol výskytu je okolo 45. roku života.

Jeho výskyt je na Slovensku vyšší ako v krajinách západnej Európy.

Príčinou tohto rozdielu je, že v západnej Európe sa realizujú **dlhodobé funkčné skriningy** (organizované spôsoby určitých vyšetrení), vďaka čomu je možné toto ochorenie zachytiť v skorom štádiu, dokonca už v štádiu prednádorových zmien, tzv. prekanceróz.

Prekancerózy sú vyliečiteľné a na ich odhalenie stačí odobrať ster zo sliznice krčka, ktorý po prezretí patológom odhalí potenciálne nebezpečné bunky.

Taktiež počas týchto skriningových vyšetrení sa v určitých indikovaných prípadoch môže poslať vzorka na test papilomavírusu (HPV), ktorý je zodpovedný za väčšinu týchto nádorov.

Rizikové faktory

Najvýznamnejším rizikovým faktorom pri vzniku tejto rakoviny je ľudský papilomavírus (HPV). Je prítomný až u 99 % nádorov krčka maternice a prenáša sa pohlavným stykom, pričom najnáchylnejšie sú mladé dievčatá.

Väčšina žien sa s touto infekciou stretne do 35. roku života, a ich imunitný systém je schopný ju odhaliť a zničiť.

Poruchy imunity, fajčenie a ďalšie rizikové faktory zvyšujú pravdepodobnosť, že po niekoľkých rokoch až desaťročiach sa z vírusovej infekcie môže vyvinúť predstupň nádoru (prekanceróza) a neskôr zhubný nádor.

V súčasnosti máme k dispozícii vakcíny proti najrizikovejším podtypom HPV, ktoré **poskytujú ochranu** pred infekciou HPV a **znižujú výskyt** vysokého stupňa prekanceróz s rizikom prechodu do zhubného nádoru. Od 1. 1. 2019 niektoré z nich prepláca zdravotná poisťovňa deťom v 13. roku života, očkujú sa aj chlapci, ktorí sú prenášačmi vírusu.

Navyše, **okrem rakoviny krčka maternice** sa vírus HPV spája aj s inými nádorovými ochoreniami ako sú **nádory hlavy a krku, penisu, vagíny a konečníka a genitálnymi bradavicami.**

Ideálne je zaočkovanie pred začatím sexuálneho života.

Príznaky ochorenia

- Skoré štádiá ochorenia sú bezpríznakové.
- Pokročilejšie ochorenie sa prejavuje krvácaním a bolesťou väčšinou pri pohlavnom styku alebo výtokom z pošvy.

Spôsob stanovenia diagnózy

Základom diagnostiky je:

- gynekologické vyšetrenie,
- prezretie krčka maternice pod niekoľkonásobným zväčšením kamerou (kolposkopia),
- odber vzorky z nádorového tkaniva (biopsia).

Vyšetrenie počítačovou tomografiou (CT), event. magnetická rezonancia (MRI) slúžia:

- na zistenie rozsahu ochorenia,
- na zistenie stupňa postihnutia lymfatického systému,
- na zistenie vzťahu nádoru k okolitým orgánom (močový mechúr, konečník),
- k vylúčeniu vzdialeného ochorenia – t. j. metastáz.

Liečba

Liečba závisí od štádia ochorenia. V prípade predstupňov nádoru – **prekanceróz** sa postihnuté tkanivo odstráni elektrickou slučkou (elektrokauterizáciou) alebo kuželovitým chirurgickým odstránením (konizáciou). Vo veľmi včasných štádiách sa nález niekedy len sleduje.

» Včasné štádiá

Včasné štádiá invazívneho nádoru sa riešia operáciou – chirurgicky. Zvyčajne sa vyberie maternica a súčasne aj vaječníky a vajcovody (t. j. hysterektómia s adnexektómiou) a podľa stupňa postihnutia aj s vybratím blízkych lymfatických uzlín.

U mladých žien plánujúcich založiť si rodinu, **je možné v niektorých skorých prípadoch zachovať plodnosť**, odstránením len krčka maternice a ponechaním jej tela aj s vaječníkmi.

U pacientok s vysokým rizikom návratu ochorenia nasleduje po operačnej liečbe ožarovanie (radioterapia), prípadne aj v kombinácii s chemoterapiou (chemoradioterapia).